

اینترنت و تحقیقات دانشگاهی

علیمراد موسی پور *

چکیده

این مقاله حاصل یک مطالعه تحقیقی است که به بررسی و مطالعه تأثیرات استفاده از اینترنت و خدمات جانبی آن بر تحقیق و پژوهش در بین دانشجویان کاربر اینترنت تحصیلات تکمیلی دانشگاه تبریز می پردازد. روش تحقیق مورد استفاده در این تحقیق پیمایش بوده و داده های مورد استفاده از طریق پرسشنامه جمع آوری شده است. در این تحقیق از آزمون تفاوت میانگین ها، آنالیز واریانس، همبستگی پیرسون و تحلیل مسیر برای تبیین روابط بین متغیرها استفاده شده است. نهایتاً یافته های این تحقیق تأثیرات استفاده از اینترنت را بر افزایش همکاری های علمی نشان داده است. به علاوه نشان داده شده است که هر چه دانشجویان تحصیلات تکمیلی از اینترنت بیشتر استفاده کرده اند، تولیدات علمی و پژوهشی آنان بیشتر بوده است؛ به بیانی دیگر، بین میزان استفاده از اینترنت و کمیت تولیدات علمی کاربران و همچنین بین میزان استفاده از اینترنت و افزایش همکاری های علمی کاربران یک همبستگی مثبت خطی وجود داشته است.

واژگان کلیدی: اینترنت، تولیدات علمی، فناوری اطلاعات، تحقیقات دانشگاهی

مقدمه

جهان به تبع رشد شگرف فناوری های ارتباطی و اطلاعاتی، در آستانه تمدن نوینی قرار گرفته است، تمدنی که در آن همه راه ها به فناوری های ارتباطی و اطلاعاتی ختم

* عضو گروه پژوهشی علوم اجتماعی پژوهشکده کاربردی تعلیم و تربیت آذربایجان شرقی:

mosapour@yahoo.com

تاریخ وصول مقاله: ۸۲/۷/۱۰ - تاریخ تصویب مقاله: ۸۲/۶/۲۰

می شود. در هزاره دوم، جهان شاهد پیشرفت های مهمی در عرصه های ارتباطات و اطلاعات بود و بالاخص با شروع استفاده همگانی از اینترنت در دهه آخر هزاره دوم (۱۹۸۹)، چشم انداز ارتباطات و اطلاع رسانی به مراتب شگرف تر و شتابان شده است. «اینترنت، شبکه ای الکترونیکی است که مردم و اطلاعات را از طریق کامپیوتر به همدیگر متصل می کند و اجازه ارتباط شخص با شخص و بازیابی اطلاعات را به اشخاص می دهد» (Dimaggio et al, 2001: 307). این شبکه مجموعه پیچیده ای از شبکه های کوچکتر است که با یکدیگر تبادل اطلاعات دارند و مخزن عظیم و پویایی از اطلاعات خوب و بد، زشت و زیبا، اخلاقی و غیر اخلاقی را در خود دارد که با اتصال به این شبکه می توان با دیگران رابطه برقرار کرد، از اطلاعات علمی و فنی، سیاسی، ادبی، تاریخی و ... موجود در سایت های گوناگون آن بهره مند شد و به درون اوراق غیر قابل دسترس ترین کتاب ها نفوذ کرد؛ فیلم و نوار ویدیویی مورد علاقه خود را تماشا کرد؛ برای عده بسیاری در زمان کوتاه نامه ارسال کرد؛ فعالیت علمی و پژوهشی انجام داد و به آموزش خود در رشته های مختلف پرداخت. رویداد اینترنت بشارت تازه ای در تفکر و مزده جهانی نو را در حوزه حیات علم و عمل داد.

بیان اهداف تحقیق

- هدف اساسی پژوهش حاضر را می توان در چند بند به شرح زیر طرح کرد:
- ۱) تعیین تأثیرات استفاده از اینترنت بر کمیت تولیدات علمی و پژوهشی و میزان همکاری علمی کاربران اینترنت در مقایسه با غیر کاربران آن،
 - ۲) تبیین روابط بین میزان استفاده از اینترنت و میزان همکاری علمی بین کاربران،
 - ۳) تبیین روابط بین میزان استفاده از اینترنت و کمیت تولیدات علمی و پژوهشی کاربران.

مروری بر سوابق تحقیقاتی مرتبط با موضوع تحقیق

تحقیقات ارزشمندی توسط محققین در زمینه تأثیرات فناوری های ارتباطی و اطلاعاتی (ITC) بر مجامع علمی و اجتماعی صورت گرفته است که در این مقاله برای ورود به بحث به بعضی از آنها اشاره می کنیم:

مکلور (McClure, 1994) در تحقیقات خود در مورد تأثیرات نظام های جدید ارتباطی و اطلاعاتی بر کاربران نشان داد که شبکه اینترنت اثر منفی احساس افراد از حضور در مؤسسه های کوچک و دور افتاده را کاهش داده و همکاری بین پژوهشگران را توسعه می دهد (Rezaei, 1997). همچنین « مکلور و همکارانش (1991) در تحقیقات خود دریافتند که بین میزان استفاده از اینترنت و کمیت تولیدات پژوهشی ارتباط معنی داری وجود دارد؛ به بیان دیگر، هرچه میزان استفاده دانشمندان مورد مطالعه کاربران از اینترنت بیشتر بوده، کمیت تولیدات پژوهشی آنان نیز افزون تر بوده است (Rezaei, 1997).

به علاوه، استفاده از اینترنت و خدمات جانبی آن بر میزان همکاری کاربران تأثیرات بسزایی دارد، به طوری که می توان در این زمینه به تحقیقات مرکز «لو. تی. آ.»^۱ و « آزمایشگاه غرب دور»^۲ در مورد تأثیرات فناوری ارتباطی و اطلاعاتی اشاره کرد: یافته های آنان نشان می دهد که استفاده از ITC در افزایش همکاری دانشجویان در پروژه ها، در تسهیل استقلال کاری دانشجویان، در افزایش بهره علمی و افزایش ارتباط میان اساتید کاربر مؤثر بوده است (Cradler, Bridgforth & Wested, 1994).

نتایج این تحقیقات توسط تحقیقات مجامع دانشگاهی و پژوهشی متعددی مورد تأیید قرار گرفته است، به طوری که بر اساس یافته های پژوهش لیور و کارلی (Lievrouw & Carly, 1990) درباره کاربران شبکه های بیت نت^۳ و ان. اس. اف. نت^۴، بزرگترین تأثیر شبکه بر فرایند پژوهش، گسترش و ارتقای سطح همکاری بین پژوهشگران می باشد.

در مورد کارکردهای دیگر اینترنت، می توان به تأثیرات آن بر همکاری های علمی بین کاربران تأکید داشت، چراکه در تحقیقات متعدد، این یافته تأیید شده است؛ به طوری که «لازینگر (Lazinger, 1997) و همکاران با تحقیقی که در مورد استفاده اعضاء هیئت علمی دانشگاه ها از اینترنت انجام دادند، نشان داده شد که اینترنت بر زندگی حرفه ای این افراد تأثیر زیادی داشته است. آنها توانسته اند همکاری های خود را با سایر همتایانشان

1. O.T. A

2. Far West Laboratory

3. BITNET

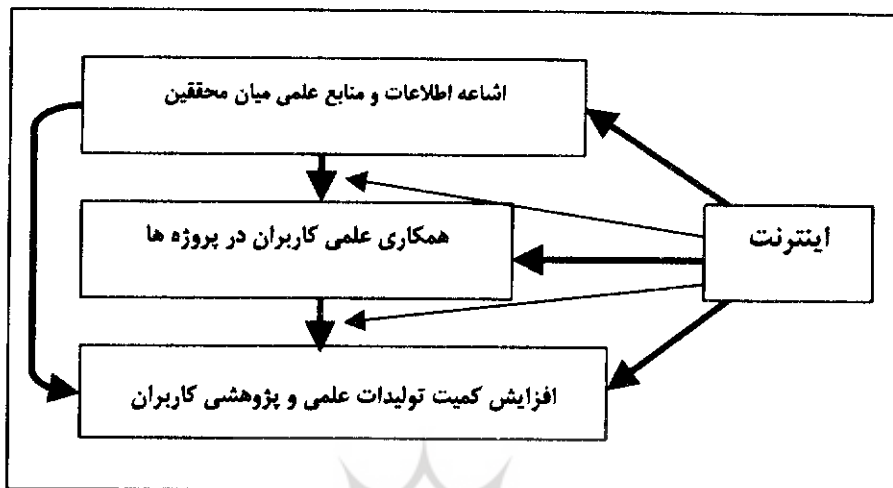
4. NSFNET

که در مسافت های دور قرار دارند افزایش دهند. همچنین اینترنت دسترسی آنها را به پایگاه های اطلاعاتی سریعتر و آسانتر کرده است» (ستوده، ۱۳۷۷).

لیو و هیوارد (Lau & Hayward, 1997) از طریق رهیافت اقدام پژوهی^۱ به مطالعه و بررسی ساختار گروه های کاری جمعی مبتنی بر اینترنت پرداختند و سؤال اساسی آنها این بود که: ارتباطات اینترنت چگونه بر تکامل گروه های کاری تجمعی به طور واقعی موثر است؟ نتایج مطالعه آنان به روشنی نقش برقراری ارتباط، سهیم شدن در اطلاعات، حمایت منابع و یادگیری مبتنی بر تجربه را در توسعه گروه های واقعی نشان داد. «مطالعه در مورد رفتار ارتباطی روانشناسان توسط پارکر (Parker, 1968) و همکارانش صورت گرفت. در این مطالعه، گروهی از دانشمندان علوم رفتاری را به عنوان آزمودنی های پژوهشی خود انتخاب کردند. یافته اصلی این پژوهش رابطه مثبت بین سطوح ارتباط غیر رسمی و رسانه ارتباطی با افزایش تولیدات پژوهشی بود. به علاوه پلز و ریوز (Pels & Rews, 1976) در مطالعات خود متوجه شدند دانشمندانی که میزان ارتباط آنها با همکاران خود بیش از حد متوسط است، پژوهش بیشتری انجام داده و مقالات بیشتری می نویسند» (رضایی، ۱۳۷۸: ۵۹).

بسیاری از دانشگاهیان استرالیا که در پژوهش پیمایشی بروس (Bruce, 1994) در مورد استفاده کاربران از شبکه دانشگاهی - پژوهشی استرالیا شرکت کردند، علاقه و اشتیاق شدید خود را نسبت به استفاده از شبکه های ملی و بین المللی اعلام کرده و تأثیرات این شبکه ها را بر فعالیت های پژوهشی خود و تولیدات مبتنی بر این پژوهش ها را تأیید کردند. روانشناسان استرالیایی شرکت کننده در مطالعه رضایی (۱۹۹۶) اظهار کردند که استفاده از امکانات اینترنت نه تنها بر افزایش کمیت فعالیت های پژوهشی آنان تأثیر مثبت داشته، بلکه کیفیت پژوهش آنان را نیز ارتقاء داده است (رضایی، ۱۳۷۸: ۵۹).

^۱. Action research

دیagram ۱ - تأثیرات مستقیم و غیر مستقیم اینترنت بر امر پژوهش و توسعه

ترلور (Treloar, 1994) عقیده دارد که اینترنت بر پژوهش مؤثر است. برای مثال فرایند جمع آوری اطلاعات و داده ها با افزایش منابع موجود بر روی شبکه بهبود یافته است (رضایی، ۱۳۷۸: ۵۴).

در مدت کوتاهی که استفاده از اینترنت در مجامع علمی تحقیقاتی و مراکز دانشگاهی به عنوان یک وسیله ارتباطی و دسترسی به اطلاعات رایج شده است. نگرش کاربران به آن مثبت و عدم وجود آن را تحمل ناپذیر می دانند، تا جایی که بعضی از محققین و پژوهشگران اینترنت را پنجره ای به دنیای بیرون می دانند و عدم استفاده از آن را همانند بستن پنجره به اتاق تاریک قلمداد می کنند؛ منظور آن است که اینترنت دریچه ارتباطی محققین با همدیگر و با مجامع علمی دیگر است و اگر اینترنت نباشد ارتباط و تعاملات علمی بین محققین و دانشمندان محدودتر و کندتر صورت می پذیرد. در این مورد لیبشر (Libsher, 1997) و همکارانش به بررسی استفاده از اینترنت در میان اعضاء هیأت علمی دانشگاه های کوچک آمریکا پرداخته اند و دیدگاه آنان را در مورد این رسانه چنین توصیف می کنند: ارتباط با اینترنت به طور بالقوه ای برای اعضاء هیأت علمی دانشگاه های کوچک ابزار ارتباطی مهمی به شمار می رود. تمامی پاسخگویان مورد مصاحبه در این بررسی، ارتباط با اینترنت را برای حداقل، بخشی از فعالیت های خود امری اجتناب ناپذیر

دانسته اند. تعدادی نیز ابراز داشته اند که از این پس مایل نیستند در محیطی که به اینترنت متصل نیست کار کنند» (ستوده، ۱۳۷۷).

روش مطالعه

در پژوهش حاضر با توجه به ماهیت موضوع و مسئله تحقیق، از روش پیمایشی^۱ استفاده شده است. جامعه آماری این تحقیق شامل تمام دانشجویان فوق لیسانس و دکتری دانشگاه تبریز در سال تحصیلی ۸۲-۸۱ در دانشکده های علوم طبیعی، علوم انسانی و اجتماعی، فنی - مهندسی (عمران، برق و مکانیک)، کشاورزی، شیمی، فیزیک، ادبیات فارسی و زبان های خارجی، ریاضی، علوم تربیتی و روانشناسی به تعداد ۱۰۴۸ نفر بوده و به نسبت دانشکده، مقطع تحصیلی و جنسیت به روش نمونه گیری مطبق، تعداد ۲۸۳ نفر به عنوان نمونه انتخاب شده که آمارهای توصیفی مربوط به نمونه در جدول شماره یک آمده است.

بعد از طی مراحل مقدماتی، پرسشنامه ای برای جمع آوری داده های مورد نیاز تنظیم و اعتبار و روایی آن در یک پیش آزمون بر روی ۵۰ دانشجو آزموده شده و ابهامات و نارسایی آن رفع گردید، و پرسشنامه استاندارد شده نهایی با روایی $\alpha = 0/85$ در بین نمونه مورد مطالعه توزیع شد و نهایتاً داده های جمع آوری شده به منظور بررسی روابط بین متغیرهای تحقیق با استفاده از نرم افزار آماری SPSS 10.5 مورد برآزش قرار گرفت.

جدول ۱ - مشخصات نمونه آماری (توزیع دانشجویان نمونه مورد مطالعه)

مرد ۲۲۶	زن ۵۷	تعداد کل ۲۸۳
کارشناسی ارشد ۲۲۵	دکتری ۵۸	
متاهل ۶۰	مجرد ۲۲۳	
شاغل ۱۱۱	غیر شاغل ۱۷۲	

اندازه گیری مفاهیم و متغیرهای پژوهش

الف - همکاری علمی - نظری

این شاخص از ترکیب پنج گویه در سطح اندازه گیری فاصله ای به دست آمده است. میانگین این شاخص برای دانشجویان مورد مطالعه ۱۸/۷۹ است و بیانگر این واقعیت می باشد که میزان همکاری علمی در بین دانشجویان مورد مطالعه در حد کمی بالاتر از متوسط است.

ب - شاخص همکاری علمی عملی

این شاخص از ترکیب دو سؤال در سطح اندازه گیری نسبی تشکیل یافته و دامنه آن از ۰ تا ۵ متغیر است. میانگین این شاخص در بین دانشجویان مورد مطالعه ۰/۳۹ درصد است یعنی به ازای هر پنج دانشجویی مورد مطالعه، دو کار علمی گروهی وجود دارد.

ج - شاخص کمیت تولیدات علمی

این شاخص در واقع جمع عددی آثار علمی اعم از انجام پژوهش، تألیف و ترجمه، کتاب و مقاله است. میانگین این شاخص در این پژوهش ۱/۸۱ است و جمع تمامی آثار دانشجویان ۵۱۳ کار علمی است.

د - میزان استفاده از اینترنت

این شاخص از چهار سؤال و در سطوح اندازه گیری نسبی تشکیل شده که دامنه آن از نمره ۵ تا ۷۲ متغیر است. میانگین میزان استفاده از اینترنت در بین دانشجویان نمونه مورد مطالعه ۳۲/۰۴ بوده است. اگر شاخص میزان استفاده از اینترنت را به شش رتبه از خیلی کم (۵-۱۶) تا خیلی زیاد (۶۵ تا ۷۲) تقسیم کنیم، دانشجویان کاربر مورد مطالعه از نظر میزان استفاده از اینترنت در رتبه سوم «تا حدودی کم» قرار می گیرند.

نتایج مربوط به روابط بین متغیرها (تحلیل دو متغیری)

محقق در این بخش به بررسی فرضیه های تحقیق که بر روابط بین متغیر مستقل (میزان استفاده از اینترنت) با متغیرهای وابسته (کمیت تولیدات علمی و میزان همکاری های علمی) مبتنی هستند، می پردازد. در این پژوهش متغیرهای شناسایی به عنوان متغیرهای تعدیل کننده در نظر گرفته شده است.

فرضیه اول: به نظر می رسد که بین دانشجویان کاربر اینترنت با دانشجویان غیر کاربر در میزان همکاری علمی تفاوت معنی داری باشد.

بر اساس آماره های به دست آمده، بین دانشجویان کاربر و غیر کاربر از نظر میزان همکاری علمی تفاوت معنی داری وجود داشته است. مقدار آزمون تی تست برای دو گروه مستقل عبارت از $t(281)=5.52=0/000$ می باشد. در ضمن میانگین همکاری علمی دانشجویان کاربر برابر $19/444$ و دانشجویان غیر کاربر برابر $14/825$ می باشد. این امر نشان می دهد که استفاده از اینترنت بر روی همکاری دانشجویان کاربر تأثیر معنی داری داشته است و این ادعا را تأیید می کند که استفاده از شبکه اینترنت بر همکاری علمی کاربران در بعد عملی و نظری موثر بوده است.

فرضیه دوم: به نظر می رسد که بین دانشجویان کاربر اینترنت با دانشجویان غیر کاربر در میزان کمیت تولیدات علمی تفاوت معنی داری باشد.

بر اساس نتایج این پژوهش، اختلاف معنی داری بین کاربران و غیر کاربران اینترنت از نظر کمیت تولیدات علمی وجود داشته است. مقدار آزمون تی تست برای دو گروه مستقل عبارت از $t(231)=6.231=0/000$ می باشد. بر اساس آماره های به دست آمده، میانگین کمیت تولیدات علمی دانشجویان کاربر برابر $2/05$ و دانشجویان غیر کاربر برابر $0/40$ می باشد. و نشان می دهد که بین میزان استفاده از اینترنت و کمیت تولیدات پژوهشی ارتباط معنی داری وجود دارد.

جدول ۲ - آزمون t مقایسه میانگین های شاخص های مورد تحقیق در بین کاربران و غیر کاربران

متغیرهای وابسته	جامعه مورد بررسی	تعداد مشاهدات	میانگین	اشتباه معیار	کمیت t	درجه آزادی	سطح معنی دار بودن
همکاری علمی - نظری	دانشجوی کاربر اینترنت	۲۴۳	۱۹.۲۴۴	۰/۳۱۶۴	۵.۵۲۰	۲۸۱	۰/۰۰۰
	دانشجوی غیر کاربر	۴۰	۱۴.۸۲۵	۰/۷۴۷۵			
همکاری علمی - عملی	دانشجوی کاربر اینترنت	۲۴۳	۰/۴۳	۶.۰۸E-02	۳.۳۴۵	۹۴۵.۰۴	۰/۰۰۱
	دانشجوی غیر کاربر	۴۰	۰/۱۰	۷.۸۴E-02			
کمیت تولیدات علمی	دانشجوی کاربر اینترنت	۲۴۳	۲/۰۵	۰/۱۸	۶.۲۳۱	۱۲۳.۳۶۱	۰/۰۰۰
	دانشجوی غیر کاربر	۴۰	۰/۴۰	۰/۱۹			

استفاده از اینترنت و متغیرهای شناسایی (جنسیت و وضعیت تاهل)

بر اساس یافته های پژوهش حاضر تفاوتی در استفاده از اینترنت و خدمات آن در بین دانشجویان دختر و پسر نمونه مورد مطالعه و همچنین تفاوتی بین کاربران مجرد و متأهل مشاهده نشده است.

استفاده از اینترنت و مقطع تحصیلی

بر اساس نتایج پژوهش حاضر اختلاف معنی دار آماری بین دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری در میزان استفاده از اینترنت بوده است، یعنی میانگین میزان استفاده دانشجویان ارشد با دانشجویان دکتری تفاوت معنی داری داشته است.

جدول ۳- آزمون t مقایسه میانگین های میزان استفاده از اینترنت

با توجه به متغیرهای جنسیت،وضع تاهل و مقطع تحصیلی

متغیرهای مستقل	تعداد مشاهدات	تعداد مشاهدات	میانگین	اشتباه معیار	کمیت t	درجه آزادی	سطح معنی دار بودن
جنسیت	مرد	۱۹۴	۳۲/۷۷	۱/۱۰	۱۰۵۸۶	۲۷۳	۰/۱۱۴
	زن	۴۵	۲۸/۸۳	۱/۹۴			
تاهل	مجرد	۱۹۲	۳۲/۳۹	۱/۱۰	۰/۵۲۰	۲۳۷	۰/۶۰۴
	متاهل	۴۷	۳۱/۰۲	۲/۰۳			
مقطع تحصیلی	ارشد	۱۸۲	۳۰/۶۰	۱/۱۲	-۲/۲۸۶	۲۳۷	۰/۰۰۸
	دکتری	۵۷	۳۶/۶۱	۱/۸۱			

تأثیرات متغیرهای قومیت و وضعیت شغلی با دانشکده بر میزان استفاده از اینترنت بر اساس نتایج جدول ۴ بین قومیت ها و وضعیت های شغلی متفاوت در استفاده از اینترنت، تفاوت معنی دار وجود نداشته است اما بین نوع دانشکده با توجه به تفاوت آنها از نظر رشته تحصیلی و میزان استفاده از اینترنت تفاوت معنی داری وجود دارد.

جدول ۴ - تحلیل واریانس یک طرفه بین متغیرهای میزان استفاده از اینترنت با قومیت، وضعیت شغلی و دانشکده

متغیرها	کمیت F	سطح معنی داری
قومیت	۱/۶۴۳	۰/۱۸۰
وضعیت شغلی	۱/۶۵۳	۰/۱۷۹
دانشکده ها	۷/۹۷۹	۰/۰۰۰

برای ارزیابی ضریب همبستگی بین شاخص های مختلف تحقیق بر اساس نتایج به دست آمده از آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین شاخص استفاده از اینترنت با متغیرهای همکاری علمی و کمیت تولیدات علمی، همبستگی خطی مثبت معنی داری وجود دارد؛ به بیان دیگر، هرچه استفاده از اینترنت بالا رود، همکاری علمی و کمیت تولیدات علمی کاربران افزایش می یابد.

جدول ۵ - ضرایب همبستگی و سطح معنی داری متغیرهای میزان استفاده از اینترنت و شاخص کمیت و همکاری

متغیرها	میزان استفاده از اینترنت	
همکاری علمی - عمل و نظری	** ۰/۱۹۵	ضریب همبستگی
	۰/۰۰۰	سطح معنی داری
کمیت تولیدات علمی	** ۰/۳۴۵	ضریب همبستگی
	۰/۰۰۰	سطح معنی داری

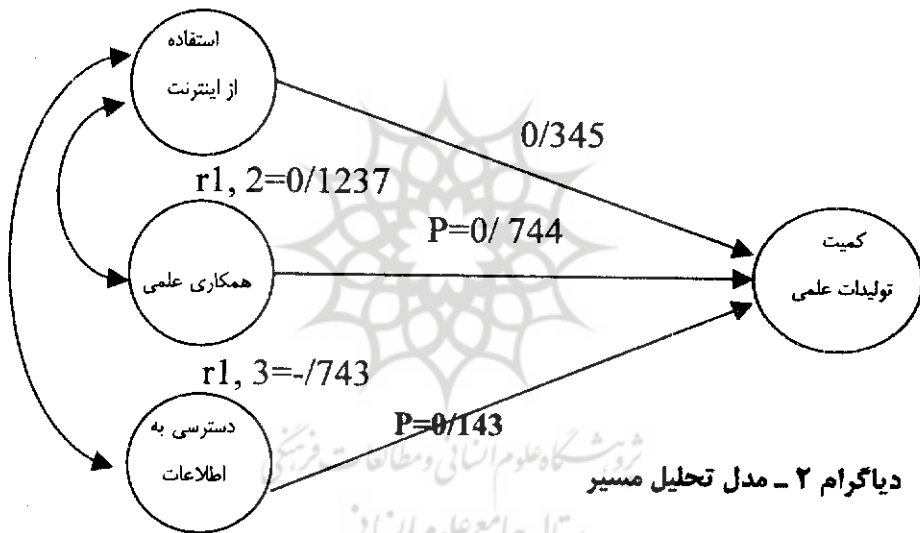
برآزش مدل تحلیلی (ارائه یک تحلیل مسیر)

به منظور بررسی و سنجش دقیق تأثیرات استفاده از اینترنت به طور مستقیم و غیر - مستقیم بر کمیت تولیدات علمی، از روش تحلیل مسیر استفاده شده و میزان تأثیر گذاری استفاده از اینترنت بر کمیت تولیدات علمی نشان داده شده است. مدل ترکیب خطی آن به شرح زیر است :

$$\text{تأثیرات اینترنت بر کمیت تولیدات علمی} = b_1 + b_2(r_{1,2}) + b_3(r_{1,3})$$

↓ اثر مستقیم
 ↓ اثر اینترنت از طریق همکاری علمی
 ↓ اثر اینترنت از طریق اطلاع یابی

$$= (0/345) + (0/744 \times 0/1237) + (0/143 \times -0/743) = 0/4239$$

جدول ۶ - رد و تأیید فرضیه های پژوهش

رد	تأیید	فرضیه های پژوهش
*	*	۱- بین میزان استفاده از اینترنت و کمیت تولیدات علمی و پژوهشی کاربران رابطه معنی داری وجود دارد.
*	*	۲- بین میزان استفاده از اینترنت و میزان همکاری های علمی کاربران یک رابطه معنی داری وجود دارد
*	*	۳- بین مقاطع تحصیلی در میزان استفاده از اینترنت تفاوت معنی دار وجود دارد.
*	*	۴- بین دو جنس مرد و زن در میزان استفاده از اینترنت تفاوت معنی دار وجود دارد.
*	*	۵- بین قومیت های مختلف در میزان استفاده از اینترنت تفاوت معنی دار وجود دارد.
*	*	۶- از نظر وضع تاهل در میزان استفاده از اینترنت تفاوت معنی دار وجود دارد.
*	*	۷- از نظر وضعیت شغلی در میزان استفاده از اینترنت تفاوت معنی دار وجود دارد.

بحث و نتیجه گیری

بر اساس نتایج این پژوهش، استفاده از اینترنت بر روی همکاری علمی دانشجویان در بُعد نظری و عملی تأثیر معنی داری داشته است و نشان می دهد دانشجویانی که استفاده بیشتری از اینترنت برده اند، همکاری علمی (عملی و نظری) بیشتری داشته اند؛ همچنین نتایج نشان می دهد که بین افزایش استفاده از اینترنت با تعداد آثار و فعالیت های علمی دانشجویان کاربر همبستگی مثبتی وجود داشته و این واقعیت را می رساند کسانی که بیشتر از اینترنت استفاده می کرده اند، تعداد آثار و فعالیت های علمی آنها، نسبت به کسانی که از اینترنت کمتر استفاده کرده اند، بیشتر بوده است.

این نتایج با نتیجه های حاصل از تحقیقات لیورو و کارلی در سال ۱۹۹۰، مکلور و همکارانش در سال ۱۹۹۴، جانستون در سال ۱۹۹۴، لازینگر و لیو و هیوارد در سال ۱۹۹۷، و دیگران که نشان دادند اینترنت بر میزان همکاری علمی کاربران مؤثر است، منطبق بوده و یافته های آنان را تأیید می نماید و نشان می دهد که استفاده از اینترنت بر میزان همکاری های علمی کاربران مؤثر است. به علاوه، یافته های پژوهش حاضر با نتایج تحقیقات مکلور و همکارانش (۱۹۹۱)، پژوهش پیمایشی بروس (۱۹۹۴)، مطالعه سعید رضایی در ۱۹۹۶ که عنوان کرده اند استفاده از اینترنت بر کمیت تولیدات علمی مؤثر است، منطبق بوده و نشان می دهد که استفاده از اینترنت بر کمیت تولیدات علمی تأثیر دارد؛ و نیز این نتایج با رویکرد جامعه شناسی علم مایکل مولکی که ارتباط میان دانشمندان را در رشد و گسترش علم مؤثر می داند، منطبق است.

در نهایت، می توان گفت که که اینترنت با تسهیل ارتباط سریع و کم هزینه بین کاربران، در واقع کاربران را به ارتباط و همکاری بیشتر ترغیب می نماید و این همکاری به نوبه خود سبب افزایش تولیدات علمی می شود و بر این اساس، می توان گفت که استفاده از اینترنت در امر پژوهش دارای اثرات مفید و ارزشمندی است و وجود آن در تمامی مراکز علمی و دانشگاهی ضروری و لازم می باشد.

فهرست منابع

الف - منابع فارسی

توکل، محمد (۱۳۷۰)؛ «علم و تعین اجتماعی»، فصلنامه سیاست علمی و پژوهشی، سال اول، شماره ۲.

حیاتی، زهیر و تصویر قمصری (۱۳۷۹)؛ «بررسی چگونگی تأثیر اینترنت بر رفتار اطلاع یابی و فعالیت های پژوهشی اعضای هیأت علمی سازمان پژوهش های علمی و صنعتی ایران»، فصلنامه کتاب، دوره یازدهم، شماره چهارم.

رضایی شریف آبادی، سعید (۱۳۷۸)؛ «تأثیرات اینترنت بر فرایند پژوهش»، در: رحمت الله فتاحی (گردآورنده)، اینترنت؛ جنبه های نظری و کاربردی آن، تهران: نشر کتابدار.

ستوده، هاجر (۱۳۷۷)؛ ارزیابی استفاده از اطلاعات الکترونیکی با تأکید بر دیسک نوری و شبکه اینترنت در میان اعضای هیأت علمی دانشگاه شیراز و دانشگاه علوم پزشکی شیراز، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شیراز.

فرنه، ژرژ (۱۳۷۹)؛ تکنولوژی اطلاعات، در: علیرضا طیب (گرد آوری و ترجمه)، تهران: نشر سفیر.

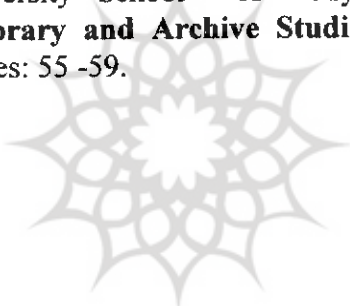
ب - منابع خارجی

Burgstahler, Sheryl (1998); Peer Support: "What role can the internet play?" National Educational Computing Conference 97, Proceedings, Washington, D. C.: The Journal and NECA, Inc. P:3.

Sheryl Burgstahler, Edu. <http://weber.u.washington.edu/~Sherylb>.

Georges. Frene, (1996); "Information technology", in: **World Science Report**: 269-280.

- 📖 Lau, Francis & Robert Hayward (1998); **Structuration of internet base collaborative work groups through action research**, 2/5 1997, [http://search.ahfmr.ab.ca/tech-eval/gss, htm](http://search.ahfmr.ab.ca/tech-eval/gss.htm) (11/4/1998), p: 14.
- 📖 Lievrouw, L. A. & K.Carley (1990); "Changing patterns communication among scientists in an era telescience", **Technology in Society**, 12 (4): 457.
- 📖 Paul DiMaggio, Eszter Hargittai, W. Russell Neuman & John P.Robinson (2001); "Social implications of the internet", **Annu. Rev. Sociol**, 2001, 27: 307-36.
- 📖 Rezaei, Saeed (1997); "The use of Internet by psychologists in all Australian University School of Psychology", School of Information, **Library and Archive Studies**, The University of New South Wales: 55 -59.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی